

УДК 638.162.3:638.163.5

С.А. ПАМБУК, І.А. МАРТИРОСЯН, Ю.О. КРУГЛЯК

Одеська національна академія харчових технологій

ШЛЯХИ ГАРМОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ ДО ЯКОСТІ МЕДУ

С.А. ПАМБУК, И.А. МАРТИРОСЯН, Ю.А. КРУГЛЯК

Одесская национальная академия пищевых технологий

ПУТИ ГАРМОНИЗАЦИИ УКРАИНСКИХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ ТРЕБОВАНИЙ К КАЧЕСТВУ МЕДА

S. PAMBUK, I. MARTIROSYAN, Y. KRUHLYAK

Odessa National Academy of Food Technologies

WAYS OF HARMONIZING UKRAINIAN AND INTERNATIONAL REQUIREMENTS FOR HONEY QUALITY

<https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2019-12-04>

Мета. Удосконалення системи оцінки якості меду бджолиного та її гармонізація з міжнародними вимогами є надзвичайно актуальним завданням для України і потребує негайного вирішення. У зв'язку з тим постає завдання здійснити аналіз внутрішнього та міжнародного законодавства, виявити можливі чинники, стримуючі експорт меду. Тому метою досліджень було провести порівняльний аналіз вітчизняних та світових вимог щодо якості меду для можливості подальшого удосконалення системи оцінювання якості меду натурального та гармонізації національних нормативних документів з міжнародними.

Методика. При дослідженнях використовували такі методики як: збір інформації, її аналітичне опрацювання та теоретичне узагальнення. Для збору інформації використовували порівняльний аналіз таких нормативних документів як: ДСТУ 4497:2005 “Мед натуральний. Технічні умови” та Council Directive 2001/110/EC і CODEX STAN 12-1981 Standard for Honey.

Результати. Встановлено, що національний стандарт має низку відмінностей порівняно з вимогами міжнародних нормативних документів, що потребує негайного узгодження. Виявлена невідповідність стосовно класифікації меду: національний стандарт передбачає поділення меду по сортах і вимоги до першого сорту значно нижче європейських норм; міжнародні стандарти передбачають класифікацію меду за призначенням. Також в національних і міжнародних вимогах не узгоджені: перелік показників якості меду, вимоги до їх кількісного значення і одиниці виміру показників якості меду, що дуже ускладнює порівняння нормативів. Оскільки вдосконалення системи оцінки якості меду бджолиного нерозривно пов'язане з питанням його класифікації, постає необхідність вдосконалення передбаченої в національному стандарті класифікації меду, приведення її у відповідність з міжнародною класифікацією, в тому числі ввести класифікацію меду за призначенням і вимагати від виробників позначати цю інформацію на маркуванні.

Наукова новизна. Проведено комплексний порівняльний аналіз національних нормативів стосовно якості меду з міжнародними вимогами, сформульовано проблеми експорту меду та обґрунтовано необхідність вдосконалення вітчизняної законодавчої бази.

Практична значимість. Розроблено практичні рекомендації, реалізація яких дозволить гармонізувати технічну документацію та стандарти і сприятиме створенню відповідної світовим вимогам системи контролю за якістю меду.

Ключові слова: мед, показники якості, нормативна документація, експорт.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В сучасних умовах розвитку аграрної промисловості в Україні сектор бджільництва є надзвичайно важливим і продовжує займати провідне місце не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому ринках. І слід зауважити, що бджільництво має величезний потенціал для нарощування експорту, адже кількість нових ринків збуту цієї продукції впродовж останніх років росте в геометричній прогресії. Це підтверджуються офіційними даними «Євроінтеграційного порталу України» [1], згідно з якими сьогодні Україна є одним з шести найбільших виробників меду в світі та щороку забезпечує до 5 % світового виробництва, а також є другим (після Китаю) найбільшим експортером меду до ЄС. Враховуючи вищезазначене, звичайно, виникає необхідність не тільки модернізації виробництва, але й підвищення вимог до якості і безпечності меду в рамках їх акомодатії до європейських вимог. Але, незважаючи на те, що з кожним роком обсяги тарифної квоти на мед в Україні збільшуються, існує ряд проблем та ускладнень на шляху здійснення експорту меду до країн ЄС, а саме: спеціальні вимоги до маркування;

- високі вимоги з питань якості та безпечності, зокрема контроль забруднюючих речовин та залишків пестицидів, загальні та спеціальні вимоги до харчових продуктів тваринного походження, контроль залишків ветеринарних препаратів тощо;

- система простежування, тобто вичерпна інформація щодо всього ланцюга виробництва та переміщення продукту тощо [1].

Слід зауважити, що всі перелічені аспекти мають комплексний характер, які призводять до ще одного негативного факту – українські виробники не мають можливості самостійно виходити на експортні ринки і продавати фасований мед під українським брендом, а виступають тільки як постачальники сировини, яка упаковується в європейську брендову тару.

З вищезазначеного випливає, що удосконалення системи оцінки якості та безпечності меду бджолиного та її гармонізація з міжнародними вимогами є

надзвичайно актуальним завданням для України і потребує негайного вирішення. У зв'язку з цим постає завдання здійснити аналіз внутрішнього та міжнародного законодавства з метою визначення необхідних у подальшому «обсягів адаптації», оскільки, як правило, вітчизняні вимоги суттєво відрізняються від тих, що встановлені країною-імпортером. Гармонізація технічної документації та стандартів є однією з важливих умов входження української продукції до європейського ринку. Це дозволить не тільки вирішити ряд проблем з питань якості та безпечності, але й сприятиме позиціонуванню України як постачальника якісного готового продукту, а не тільки сировини.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Як свідчить аналіз літературних даних, в останні роки проблемам удосконалення нормативної бази виробництва та якості меду приділяється багато уваги. Автором [2] вивчені особливості нормативно-правового забезпечення якості та безпечності бджолиного товарного меду в Україні та країнах ЄС на етапах його виробництва та реалізації, а також моніторингу контролю його безпечності та якості. Автором [3] проаналізовані вимоги до якості та безпечності меду в Україні, ЄС та СОТ, за результатами якого встановлено, що до суттєвих відмінностей в законодавчій базі, що регулює якість бджолиного меду в країнах ЄС та Україні, належать такі: вміст відновлювальних цукрів, сахарози, електропровідність та рівень вмісту гідроксиметилфурфуролу. Автором [4] наведені підходи до вдосконалення системи оцінки якості та безпечності меду бджолиного в Україні та її гармонізації з міжнародними вимогами.

Але, незважаючи на наявність розроблених підходів до вдосконалення системи оцінювання якості меду, проведення аналізу існуючих нормативно-правових вітчизняних та міжнародних документів є актуальним та доцільним.

Отже, на світову ринку меду Україна займає провідні позиції, експорт зростає кожного року і в 2017-му досяг рекордних показників. Але у 2018 р. ситуація дещо змінилась, загальні обсяги експорту знизились на 40 % (рис. 1) [5]. З даних рис.1 видно, що основними країнами експорту за 2017 та 2018 рр. залишились незмінними. Основними покупцями української продукції є Німеччина – 25199 тис. дол. США (26 % від загального обсягу експорту), Польща – 17774 тис. дол. США (18 %) та США – 12784 тис. дол. США (13 %). З метою обмеження обсягів експорту та імпорту для меду натурального (код згідно з КН ЄС 0409) в рамках ПВЗВТ між Україною та ЄС діє безмитна тарифна квота.

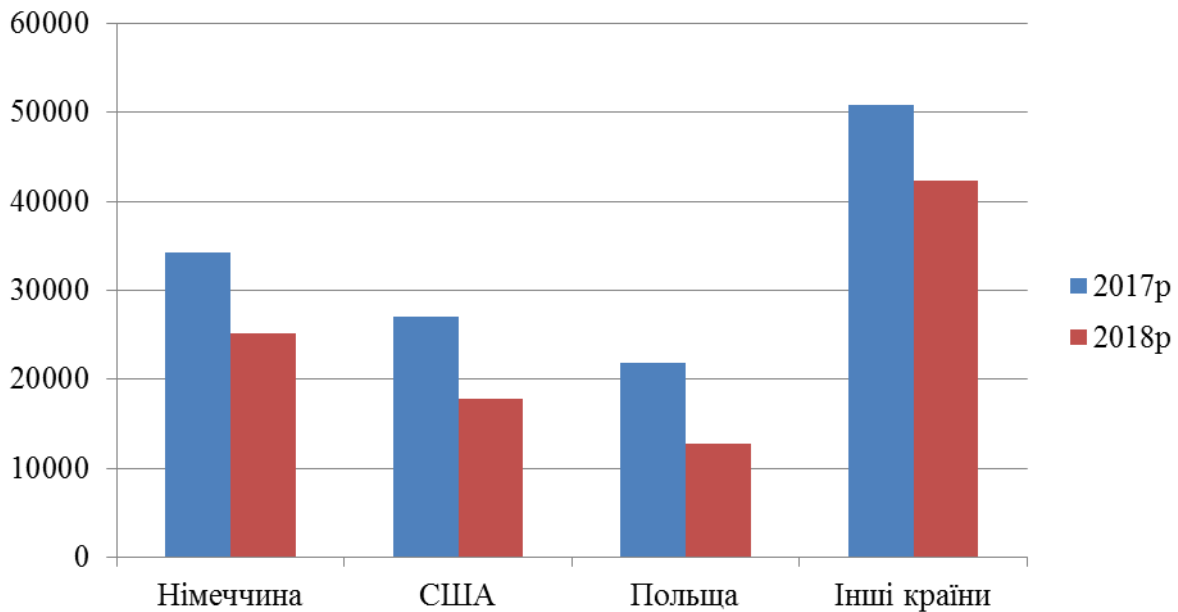

Рис. 1. Зовнішня торгівля України медом із зазначенням основних країн - контрагентів за 2017-2018рр. (тис. дол. США)

Але Україна на 11 січня 2018 р. вже вичерпала на 100 % експортної квоти на поставку меду до країн ЄС, і вже була введена додаткова квота на безмитну поставку меду в країни ЄС, яка була відкрита з 1 жовтня в обсязі 2,5 тис. тонн.

Ці дані ще раз підтверджують перспективу розвитку бджільництва та носять актуальний характер щодо доцільності та необхідності гармонізації вітчизняних та європейських вимог якості. Адже, позитивні тенденції експорту дають імпульс для збільшення професійних пасік та розвитку виробництва меду. Незважаючи на те, що бджільництвом в Україні займається приблизно 400 тис. осіб і, фактично, кожен сотий українець – пасічник, ефективність виробництва залишається дуже низькою. Адже більшість бджолярів – це розрізнені приватні, а не промислові господарства. Для подальшого зростання треба переходити на промисловий рівень виробництва, який потребує в тому числі і підвищення якості. Вітчизняна продукція має відповідати європейським стандартам виробництва, комплектуватися необхідними документами та стандартною тарою. ЄС вимагає, щоб при експорті меду можна було прослідкувати його походження аж до зазначення пасіки.

Одним з перспективних напрямків сьогодні є вихід на ринки ЄС з продуктами, які мають значно вищу вартість. Адже зараз мед переважно йде на експорт великими партіями у вигляді сировини – продукції з найменшою

вартістю. Закупівельна оптова ціна за кілограм меду в Європі значно вища, ніж вітчизняні пасічники продають експортерам. Таким чином, український мед імпортують як сировину, яку потім змішують і упаковують у брендovanу тару вже в Європі. Потрібна системна зовнішньоекономічна стратегія, спрямована на позиціювання України як постачальника якісного меду. Виробники повинні мати змогу самостійно виходити на експортні ринки і продавати фасований мед під українським брендом.

Цілі статті. Дослідження та порівняльний аналіз існуючої вітчизняної та міжнародної нормативно-технічної документації з якості меду з метою виявлення розбіжностей (невідповідностей) норм та вимог для можливості подальшого удосконалення системи оцінювання якості меду натурального в рамках гармонізації національних нормативних документів з міжнародними;

обґрунтування доцільності приведення у відповідність вітчизняної та міжнародної законодавчої бази з питань якості меду українського для ефективного здійснення експортних операцій.

Об'єкт дослідження. Матеріалами для дослідження слугували: Директива Ради 2001/110/ЄС [6], CODEX STAN 12-1981 Standard for Honey [7] та ДСТУ 4497:2005 «Мед натуральний. Технічні умови»

Міжнародний Codex Alimentarius включає стандарти на продукти харчування, спрямовані на гарантування споживачеві здорового, безпечного продукту харчування, вільного від фальсифікації. У 1981 році комісією Codex Alimentarius був встановлений стандарт на мед, який описує склад та вимоги до якості меду, дає рекомендації щодо маркування, а також способи відбору та аналізу. Директива Ради 2001/110/ЄС стосовно меду встановлює визначення меду, класифікацію різних видів меду, які можуть продаватися на ринку під відповідною назвою та визначає головну інформацію на етикетці з метою забезпечення вільного пересування цих продуктів в межах Співтовариства. Директива погоджена з загальним законодавством Співтовариства стосовно продуктів харчування, зокрема, стосовно етикеток, домішок та методів аналізу. В Україні в 2005 році на зміну ГОСТ 19792-87 «Мед натуральний. Технические условия» за поданням Інституту бджільництва ім. П.І.Прокоповича було впроваджено новий ДСТУ 4497:2005 «Мед натуральний. Технічні умови». Цей стандарт містить у собі визначення понять та терміни стосовно меду, технічні вимоги, вимоги щодо пакування, маркування, безпеки, методи контролювання, правила транспортування, приймання та зберігання.

Методи дослідження. Вивчення об'єкта досліджень передбачало порівняльний аналіз чинної нормативної документації України та країн ЄС, яка використовується для нормування, експертизи і сертифікації. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали стандарти щодо якості меду бджолиного.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Базові законодавчі вимоги щодо якості та безпечності бджолиного меду, що чинні в ЄС, визначені CODEX STAN 12-1981 Standard for Honey (далі - Кодекс) та Council Directive 2001/110/EC (далі - Директива), а в Україні – ДСТУ 4497:2005 «Мед натуральний. Технічні умови». Порівняльний аналіз законодавчої бази щодо якості меду в Україні та ЄС показав наявність розбіжностей в системі класифікації (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз класифікації меду згідно з нормативної документацією в Україні та ЄС

Ознака класифікації	CODEX STAN 12-1981	Директива Ради 2001/110/ЄС	ДСТУ 4497:2005
Залежно від походження	Квітковий мед або мед з нектару - це мед, який походить від нектарів рослин. Падевий мед - мед, отриманий головним чином з екскрецій комах (Hemiptera) з живих частин рослин або секреції живих частин рослин	Квітковий мед або мед з нектару - мед, отриманий з нектару рослин. Падевий мед - мед, отриманий головним чином з екскрецій комах (Hemiptera) з живих частин рослин або секреції живих частин рослин	Квітковий (монофлорний або поліфлорний) та квітковий з домішками паді
Залежно від способу виробництва	Екстрагований мед (extracted honey); Пресований мед (pressed honey); Злитий мед (drained honey); Стільниковий мед (comb honey); Мед зі шматками стільників (cut comb in honey or chunk honey); Фільтрований мед (filtered honey)	Стільниковий мед (comb honey); Мед зі шматками стільників (chunk honey or cut comb in honey); Злитий мед (drained honey); Екстрагований мед (extracted honey); Пресований мед (pressed honey); Фільтрований мед (filtered honey)	Центрифужний; Пресований; Стільниковий
За призначенням		Пекарський мед (baker's honey)	

Отже, Кодекс та Директива мають однакові визначення та класифікацію меду. Окрім того, Директива визначає окремо класифікацію меду за призначенням – пекарський мед, який призначений для подальшої технологічної переробки (наприклад, у кондитерській або хлібопекарській галузях). Як правило, у меду пекарського показники якості продукту нижчі, ніж у меду натурального. А саме, в Директиві прописано, що пекарський мед (baker's honey) – мед, який підходить для промислового використання або як інгредієнт для інших продуктів харчування, які потім обробляються, і може: мати чужорідний смак або запах, або почати бродити або бути забродженим, або бути перегрітим.

Чинні вимоги в Україні не визначають обов'язковим позначення на маркуванні меду його призначення, тому існує проблема для вітчизняного ринку щодо можливості вільного надходження меду пекарського із країн ЄС в Україну під виглядом меду натурального. Відсутність вимог щодо маркування такого меду може створити нездорову конкуренцію натуральному меду і заміну його дешевшим але менш якісним.

Класифікація меду за ДСТУ відрізняється: за способом виробництва поділяють тільки на центрифужний, пресовий, стільниковий. Крім того, у класифікаторі України мед поділяється на гатунки. В стандартах ЄС відсутній такий поділ, що може створити зайві труднощі при експорті в країни ЄС.

Оскільки вдосконалення системи оцінки якості меду бджолиного нерозривно пов'язане з питанням його класифікації, постає необхідність вдосконалення передбаченої в національному стандарті класифікації меду, приведення її у відповідність з міжнародною класифікацією, в тому числі ввести класифікацію меду за призначенням і вимагати від виробників позначати цю інформацію на маркуванні.

За вимогами національного стандарту із фізико-хімічних показників якості меду нормується: масова частка води, сахарози, відновлювальних цукрів, вміст проліну, гідроксиметилфурфуролу (ГМФ), кислотність меду та його електропровідність, діастазне число, видовий склад пилкових зерен, наявність паді. Аналіз вимог міжнародних та вітчизняних стандартів щодо показників якості меду показав наявність невідповідностей як у переліку показників якості, що контролюються, так і у вимогах до кількісного значення показників якості (табл. 2).

Аналізуючи дані, згруповані в таблиці 2, можна побачити основні проблеми, які можуть гальмувати збільшення експорту українського меду.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз вимог міжнародної та вітчизняної нормативної документації щодо показників якості меду

Показник	CODEX STAN 12-1981	Директива Ради 2001/110/ЄС	ДСТУ 4497:2005 «Мед натуральний. Технічні умови»	
1	2	3	4	5
Гатунок	не поділяється	не поділяється	вищий	перший
Вміст води, %, не більше	20; - мед з вересу - 23	20; - пекарський мед - 23; - пекарський мед з вересу - 25	18,5	21,0
Вміст фруктози та глюкози (масова частка відновлювальних речовин), не менше	60 г/100 г меду 45 г (падевий або суміш падевого з квітковим)	60 г/100 г меду 45 г (падевий або суміш падевого з квітковим)	80,0 % (до безводної речовини)	70,0 % (до безводної речовини)
Вміст сахарози, не більше	5 г/100 г меду; 10 г (біла акація, люцерна та ін); 15 г (лаванда, огірочник лікарський)	5 г/100 г меду; 10 г (біла акація, люцерна та ін); 15 г (лаванда, огірочник лікарський)	3,5 % (до безводної речовини)	6,0 % (до безводної речовини)
Діастазна активність, не менше	8 од. Шаде; 3 од. Шаде (мед з низьким вмістом природних ферментів)	8 од. Шаде (крім пекарського меду); 3 од. Шаде (мед з низьким вмістом природних ферментів і вмістом ГМФ не більше 15 мг/кг)	15,0 од. Готе 5,0 (для акацієвого)	10,0 од. Готе
Вміст ГМФ, не більше, мг/кг	40; 80 (мед заявленого походження з регіонів з тропічним кліматом та суміші цих медів)	40 (крім пекарського меду); 80 (мед заявленого походження з регіонів з тропічним кліматом та суміші цих медів)	10,0	25,0
Кислотність, не більше, мілі-еквівалентів гідроокису натрію на 1 кг	50	50; 80 (мед пекарський)	40,0	50,0

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
Електропровідність, мС/см	- не більше 0,8; не менше 0,8 (мед падевий, каштановий і суміші з них)	- не більше 0,8; не менше 0,8 (мед падевий, каштановий і суміші з них)	0,2-1,0	0,2-1,5
Вміст водонерозчинних складових, %, не більше	0,1; 0,5 (мед пресований)	0,1; 0,5 (мед пресований)	не контролюється	не контролюється
Результат пилкового аналізу	не контролюється	не контролюється	наявність пилкових зерен	наявність пилкових зерен
Видовий склад пилкових зерен, %, не менше	не контролюється	не контролюється	10,0	10,0
Вміст проліну, мг/кг, не менше	не контролюється	не контролюється	300 200 (для акацієвого)	300

Однією з проблем при експорті українського меду може стати невідповідність одиниць виміру показників якості. Наприклад, в ДСТУ 4497:2005 вміст фруктози та глюкози нормується у відсотках до безводної речовини і повинен становити не менше 80 % і 70 % відповідно для вищого і першого ґатунків. В Кодексі та Директиві вміст відновлювальних речовин нормується у грамах на 100 г меду і норма цих речовин не повинна бути менше ніж 60 (окрім меду падевого або суміш падевого з квітковим). На перший погляд може здатися, що вимоги національного стандарту є значно жорсткішими, порівняно з міжнародними. Але перерахунок українських норм дає наступні значення: 65,2 г/100 г меду для вищого ґатунку і 55,3 г/100 г меду для першого.

Порівняння деяких показників якості викликає труднощі не тільки через різні одиниці виміру. Так, в національному стандарті ДСТУ 4497:2005 передбачений розподіл меду за ґатунками – вищий і перший. Причому, вимоги до якості меду вищого ґатунку корелюють з вимогами до якості міжнародних стандартів. А от мед першого ґатунку не може бути експортованим, оскільки в даному випадку рівень більшості показників якості не відповідає рівню, встановленому в міжнародних стандартах.

Також, з таблиці 2 видно, що відрізняються показники, які контролюються. Наприклад, у міжнародних НД є вимоги щодо вмісту

водонерозчинних складових, а за ДСТУ контролюють ряд інших показників (результат пилкового аналізу, видовий склад пилкових зерен, вміст проліну).

На підставі виявлених невідповідностей у вимогах нормативних документів можна скласти наступні рекомендації, реалізація яких дозволить підвищити експортний потенціал українського меду:

1. Привести у відповідність класифікацію меду, а саме: відмовитися від поділу меду на вищий та перший ґатунки, оскільки діючі вимоги до першого ґатунку, вказані в національному ДСТУ 4497:2005, не відповідають європейським нормам; ввести класифікацію меду за призначенням.

2. Включити в перелік показників якості меду показник «вміст водонерозчинних складових», норми до якого регламентуються Кодексом та Директивою.

3. Гармонізувати національний стандарт з міжнародними вимогами щодо кількісного рівня показників якості та їх одиниць вимірювання для спрощення проведення розрахунків та можливості порівняння вимог між собою.

Висновки та перспективи подальших досліджень. При проведенні порівняльного аналізу національних нормативів якості з міжнародними вимогами виявлена їх невідповідність за низкою важливих показників, що обумовлює необхідність вдосконалення та гармонізації вітчизняної законодавчої бази. Запровадження європейських вимог сприятиме створенню ефективної системи контролю за якістю меду, яка буде відповідати всім сучасним світовим вимогам; підвищенню довіри до меду, якій реалізується на внутрішньому ринку – через обов'язкові вимоги до маркування; ліквідації технічних бар'єрів, які стоять на шляху експорту меду до міжнародного ринку та спрощенню митних процедур та інших формальностей.

Гармонізація технічної документації та стандартів не тільки сприятиме ефективному впровадженню якісної вітчизняної продукції, зокрема меду, але й формуванню позитивного іміджу України на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Арнаута О. В. Особливості нормативного забезпечення якості та безпечності бджолиного меду в Україні і ЄС на етапах його виробництва та реалізації / О. В. Арнаута, В. А. Томчук, О. В. Бернатович // Науковий вісник ЛНАУ: ветеринарні науки. – 2013. – №53. – С. 5–7.
2. Каганець О. Оцінка меду за міжнародними та національними критеріями /О. Каганець // Продовольча індустрія АПК. – 2010. – № 1. – С. 26–29.

3. Башенко М.І. Удосконалення системи оцінки якості та безпечності меду бджолиного в Україні / Башенко М.І., Постоєнко В.О., Лазарева Л.М. // Вісник аграрної науки. – 2016. – №6. – С. 23-28
4. Якубчак О.М. Аналіз законодавчої бази, що регулює безпечність і якість меду [Електронний ресурс] / Якубчак О. М., Коновалова А. В. // Режим доступу : <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Veterenarna/article/download/3674/3595>.
5. Офіційний сайт ДФСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>
6. Council Directive 2001/110/EC of 20 December 2001 relating to honey, OJ L 10, 12.1.2002, p. 47–52.
7. Codex Alimentarius Commission. Revised Codex Standard for honey, Codex STAN 12-1981 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.codexalimentarius.org/>.
8. Мед натуральний. Технічні умови : ДСТУ 4497:2005. – [Чинний від 2005-12-28]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – III, 22 с., включ. обкл.: табл.; 29 см. – (Нац. стандарт України).

Цель. Усовершенствование системы оценки качества меда пчелиного и ее гармонизация с международными требованиями является чрезвычайно актуальной задачей для Украины и требует немедленного решения. В связи с этим стоит задача провести анализ внутреннего и международного законодательства для выявления возможных факторов, сдерживающих экспорт меда. Поэтому целью исследований было провести сравнительный анализ отечественных и мировых требований к качеству меда для возможности дальнейшего совершенствования системы оценки качества меда натурального и гармонизации национальных нормативных документов с международными.

Методика. При исследованиях использовали такие методики как: сбор информации, ее аналитическая обработка и теоретическое обобщение. Для сбора информации использовали сравнительный анализ таких нормативных документов как: ДСТУ 4497: 2005 "Мед натуральный. Технические условия" и Council Directive 2001/110/EC с CODEX STAN 12-1981 Standard for Honey.

Результаты. Установлено, что национальный стандарт имеет ряд отличий по сравнению с требованиями международных нормативных документов, что требует немедленного согласования. Выявлено несоответствие относительно классификации меда: национальный стандарт предусматривает деление меда по сортам и требования к первому сорту значительно ниже европейских норм; международные стандарты предусматривают классификацию меда по назначению. Также в национальных и международных требованиях не согласованы: перечень показателей качества меда, требования к их количественному значению и единицы измерения показателей качества меда, что очень затрудняет сравнение нормативов.

Научная новизна. Проведен комплексный сравнительный анализ национальных нормативов качества меда с международными требованиями, сформулированы проблемы экспорта меда и обоснована необходимость совершенствования отечественной законодательной базы.

Практическая значимость. Разработаны практические рекомендации, реализация которых позволит гармонизировать техническую документацию и стандарты и способствовать созданию соответствующей мировым требованиям системы контроля качества меда.

Ключевые слова: мед, показатели качества, нормативная документация, экспорт.

Purpose. The improvement of the quality assessment system of honey and its harmonization

with international requirements is an extremely urgent task for Ukraine and requires an immediate solution. In this regard, the task is to analyze domestic and international legislation to identify possible factors hindering the export of honey. Therefore, the purpose of the research was to conduct a comparative analysis of domestic and global requirements for the quality of honey in order to further improve the system for assessing the quality of natural honey and harmonizing national regulatory documents with international standards.

Methodology. In studies used such methods as: information collection, its analytical processing and theoretical generalization. To collect information it was used a comparative analysis of such regulatory documents as: ДСТУ 4497: 2005 "Мед натуральний. Технические условия" and Council Directive 2001/110/EC with CODEX STAN 12-1981 Standard for Honey.

Findings. It was established that the national standard has a number of differences compared with the requirements of international regulatory documents, which requires immediate approval. A discrepancy regarding the classification of honey was revealed: the national standard provides for the division of honey into grades and the requirements for the first grade are significantly lower than European standards; International standards provide for the classification of honey by purpose. Also, national and international requirements do not agree: a list of honey quality indicators, requirements for their quantitative value and a unit of measurement for honey quality indicators, which makes it very difficult to compare standards.

Originality. A comprehensive comparative analysis of national standards of honey quality with international requirements was carried out, problems of honey export were formulated, and the need to improve the domestic legal framework was substantiated.

The practical value. Practical recommendations have been developed, the implementation of which will allow to harmonize technical documentation and standards and help create a honey quality control system that meets international requirements.

Keywords: honey, quality indicators, regulatory documents, export.

*Рекомендовано до публікації
доктором технічних наук, професором ОНУХТ Мардар М.І.
Дата надходження в редакцію 03.02.2019 р.*